

Tjänsteskrivelse

Datum

Vår referens

Emil Bengtsson
Planeringssekreterare
kajsa.mollstedt@malmo.se

Remiss Utbildningsdepartementet - Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74) GRF-2025-3244

Sammanfattning

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet givits möjlighet att yttra sig angående ett betänkande av Utredningen om fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74). Synpunkter har inhämtats från gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden och grundskolenämnden.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott godkänner förslaget till yttrande och skickar yttrandet till Utbildningsdepartementet.

Beslutsunderlag

- Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)
- Följebrev Remiss Utbildningsdepartementet - Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74), STK-2025-391
- Ny svarstid 2 maj
- G-Tjänsteskrivelse KSAU 250519 Remiss Utbildningsdepartementet - Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)
- Förslag till yttrande KSAU 250519 Remiss Utbildningsdepartementet - Fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74)
- Remissvar grundskolenämnden
- Grundskolenämnden beslut 250422 § 61 Reservation (SD) och (M)
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden beslut 250425 § 59
- Remissvar gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

- Remissvar arbetsmarknads- och socialnämnden
- Arbetsmarknads- och socialnämnden beslut 250425 § 149 muntlig Reservation (SD) och (M)
- Funktionsstödsnämnden beslut 250428 § 37
- Remissvar funktionsstödsnämnden

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-05-19

Beslutet skickas till

Utbildningsdepartementet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Funktionsstödsnämnden

Grundskolenämnden

Stadskontorets handläggare

Ärendet

Malmö stad har av Utbildningsdepartementet givits möjlighet att yttra sig angående ett betänkande av Utredningen om fler vägar till arbetslivet (SOU 2024:74). Under beredningen av ärendet har synpunkter inhämtats genom en internremiss till gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden och grundskolenämnden. I ärendet har nämndernas synpunkter sammanställts i ett samlat förslag till yttrande från Malmö stad till Utbildningsdepartementet.

Utredningens uppdrag

Utredningen *Fler vägar till arbetslivet* har haft i uppdrag att lämna förslag som bidrar till att trygga kompetensförsörjningen och att fler elever får med sig de kunskaper de behöver för att kunna försörja sig själva. Syftet med utredningen är att det inom gymnasieskolan ska finnas flera vägar till arbetslivet som tar hänsyn till behoven på arbetsmarknaden, elevers olika förutsättningar för lärande och att många elever inte är redo att göra sitt yrkesval redan i årskurs 9. Utredningen har haft följande deluppdrag:

- Analysera vilka möjligheter som elever som är obehöriga till nationella program på gymnasiet har att välja skola och utbildning och vid behov lämna förslag på valbara yrkesutbildningar inom gymnasieskolan som i större utsträckning tar hänsyn till elevers olika förutsättningar.
- Undersöka och vid behov föreslå hur elever på högskoleförberedande program som vill arbeta direkt efter gymnasieskolan ska kunna erbjudas yrkesutbildning som underlättar etableringen på arbetsmarknaden.

- Analysera om obligatoriska eller frivilliga yrkesprov på gymnasial nivå bör införas. I tilläggsdirektiv justerades också utredningens uppdrag angående yrkesprov i syfte att stärka arbetslivets inflytande.
- Ta ställning till om en rätt att fullfölja utbildningen i anpassade gymnasieskolan bör införas för elever på individuellt program.
- Analysera för- och nackdelar med hur dagens system för övergången från grund- till gymnasieskola är konstruerat för att på så vis kunna lämna förslag på förändringar för elever som haft svårt att nå målen i grundskolan så att de ges bättre möjligheter att förbereda sig för arbetslivet.
- I juli 2023 fick utredningen ytterligare ett tilläggsdirektiv där det tydliggjordes att utredningen ska lämna förslag om nya valbara gymnasiala yrkesutbildningar som kan ge elever en snabbare etablering på arbetsmarknaden.
- Utredningen ska med utgångspunkt i erfarenheter från försöksverksamheten med branschskolor föreslå hur behovet av utbildning inom små yrkesområden mer ändamålsenligt kan tillgodoses inom gymnasieskolan.

Sammanfattning av utredningen

Utredningen redogör för att det under en längre tid har varit så att en betydande andel av eleverna som lämnat grundskolan inte varit behöriga till studier på nationella program. Elever som inte är behöriga till nationella program får idag gå på introduktionsprogram, men utbildningarna på introduktionsprogrammen är inte likvärdiga och skiljer sig åt mellan skolor, kommuner och regioner. Utredningen konstaterar vidare att gymnasieskolan fungerar bra för de allra flesta elever som lämnar grundskolan med betyg som gör dem behöriga till ett nationellt program.

Utredningen drar slutsatsen att det även för elever som inte är behöriga till dagens nationella program behöver finnas nationellt utformade yrkesutbildningar. Utbildningarna bör anpassas efter elevernas förkunskaper från grundskolan och ha en tydlig inriktning mot arbetsmarknaden. Utbildningarna bör utformas så att eleverna ges förutsättningar att klara så många gymnasiepoäng som möjligt. Även för elever som är behöriga till dagens nationella program är det viktigt att nå så långt som möjligt, eftersom det finns ett tydligt samband mellan antalet avklarade gymnasiepoäng och etablering på arbetsmarknaden. Av det skälet föreslår utredningen att behöriga elever även fortsättningsvis ska gå dagens nationella program, om det inte finns särskilda skäl som gör att de bör gå en av de nya valbara yrkesutbildningarna.

I utredningens betänkande ingår ett flertal förslag utifrån uppdraget. Förslagen finns att läsa i sin helhet i det bilagda betänkandet och sammanfattas i detta avsnitt.

Förslag om yrkesprogram som omfattar 1 900 gymnasiepoäng (kapitel 5)

Nya och mer praktiskt inriktade yrkesprogram ska införas för elever som inte är behöriga till de yrkesprogram som omfattar 2 700/2 800 gymnasiepoäng. De nya yrkesprogrammen föreslås omfatta 1 900 gymnasiepoäng med samma yrkesämnen som på dagens yrkesprogram, men mindre omfattning av gymnasiegemensamma ämnen.

Förslag om förändringar på introduktionsprogram (kapitel 6)

När nya nationellt utformade yrkesprogram införs som riktar sig till elever som inte är behöriga till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 poäng kommer yrkesintroduktion inte längre att vara relevant. Utredningen föreslår därför att introduktionsprogrammet yrkesintroduktion avskaffas.

Utredningen föreslår att ett nytt introduktionsprogram, individuellt förberedelseprogram (IMF), ska införas. Utbildningen på programmet ska till skillnad från de nationellt utformade programmen utformas för varje enskild elev utifrån elevens behov och förutsättningar. Det motsvarar bestämmelserna som i dag gäller för individuellt alternativ (IMA). Individuellt förberedelseprogram ska i första hand syfta till förberedelse för annan fortsatt utbildning, till exempel yrkesprogram som omfattar 1900 eller 2700/2800 poäng eller högskoleförberedande program. Individuellt förberedelseprogram ska stå öppet för ungdomar som inte har de godkända betyg som krävs för behörighet till ett nationellt program som omfattar minst 2 500 gymnasiepoäng. Det ska dock inte stå öppet för ungdomar som ska erbjudas språkintröduktion. Det bör främst vara elever som har behov av stöd och anpassningar som är svåra att tillgodose på ett nationellt utformat program som ska erbjudas individuellt förberedelseprogram.

Utredningen föreslår att nyanlända elever ska ges ökade möjligheter att läsa yrkesämnen under sin utbildningstid på språkintröduktion (IMS). Hela eller delar av yrkesämnen ska ingå i utbildningen för elever som har som målsättning att läsa ett yrkesprogram och som har förutsättningar att tillgodogöra sig sådan utbildning.

Utredningen föreslår vidare att Programinriktat val (IMV) ska utformas för en grupp elever. Att utforma för en grupp innebär att utbildningen utformas i förväg och att utbildningens innehåll är fastlagt innan eleven söker. Utbildningen blir möjlig för eleverna att söka i gymnasievalet.

Utredningen anser också att behörighetskraven till introduktionsprogrammet programinriktat val (IMV) ska höjas. För att vara behörig till IMV ska en elev idag ha godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk och i antingen engelska och matematik samt minst tre andra ämnen, eller i engelska eller matematik samt minst fyra andra ämnen. Utredningen föreslår att behörighetskravet till IMV ska höjas från sex till

tio godkända betyg för elever som har godkänt betyg i svenska men som saknar godkänt betyg i engelska eller matematik. Vidare föreslår utredningen att det ska vara åtta godkända betyg för elever som har godkända betyg i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik.

Förslag om nya och ändrade behörighetskrav i gymnasieskolan (kapitel 7)

Behörighetskrav till yrkesprogram som omfattar 1 900 poäng ska kräva ett minsta antal godkända ämnen för antagning. Utredningen bedömer att godkända betyg i tre ämnen är ett rimligt krav för dessa program.

I dag ställs krav om åtta godkända ämnen från grundskolan för att vara behörig till ett yrkesprogram i gymnasieskolan. För behörighet till ett högskoleförberedande program krävs tolv godkända ämnen. För de yrkesutbildningar som i grundupplägget omfattar 2 700 eller 2 800 gymnasiepoäng föreslår utredningen att behörighetskraven ska höjas till 12 ämnen vilket gör att kraven blir desamma som till de högskoleförberedande programmen. Utredningen anser att behörighetskraven fortsatt ska innefatta godkänt betyg i svenska eller svenska som andraspråk, matematik och engelska.

Utredningen föreslår att godkända studieresultat på de nya 1 900-poängsprogrammen ska kunna leda till behörighet till yrkesprogrammen som omfattar 2 700 eller 2 800 poäng. Det ska således inte vara nödvändigt att läsa individuellt förberedelseprogram (IMF) för att läsa in behörighet, även om det också är möjligt. Ett nytt sätt att uppfylla behörighetskraven till yrkesprogram som omfattar 2 700 eller 2 800 poäng ska vara att ha godkända betyg från grundskolan i svenska eller svenska som andraspråk, engelska och matematik samt i yrkesämnena i en omfattning av minst 400 gymnasiepoäng. Utredningen anser att 400 godkända gymnasiepoäng tillsammans med godkända betyg i svenska, engelska och matematik visar på goda studieförutsättningar för att klara ett mer omfattande yrkesprogram och en yrkesexamen.

Förslag om yrkesämnena på högskoleförberedande program (kapitel 8)

Utredningen föreslår att lämpligheten att erbjuda yrkesämnena inom högskoleförberedande program bör prövas genom en försöksverksamhet. Försöket bör avgränsas till de förslag om yrkesinriktningar på högskoleförberedande program som finns i regeringens promemoria (U2021/01877) som remitterades i mars 2021, där man föreslår en försöksverksamhet med en handelsinriktning på ekonomiprogrammet.

Ökade möjligheter till yrkesutbildning på entreprenad (kapitel 9)

Frågan om kompetensförsörjning inom små och dyra yrkesområden har varit aktuell över en längre tid. Utredningen föreslår att offentliga huvudmän ska kunna utföra undervisning på entreprenad i karaktärsämnena som har en yrkesinriktad profil, samt i

gymnasiearbete och yrkesprov i gymnasieskolan och anpassad gymnasieskola. Förslaget omfattar all yrkesutbildning i gymnasieskolan och är inte begränsat till yrkesutbildning inom vissa områden. Förslaget innebär en möjlighet för alla skolhuvudmän att utföra undervisning på entreprenad, inte bara fysiska eller juridiska personer. Förslaget gäller även för anpassad gymnasieskola.

Yrkesprov (kapitel 10)

Mot bakgrund av den erfarenhet som redan finns av yrkesprov i olika samverkansmodeller, i de nationella programråden beträffande försöksverksamheten med yrkesprov samt andra länders utvärderingar och sammanställningar av yrkesprov är det utredningens bedömning att yrkesprov kan och bör införas inom gymnasial yrkesutbildning. Yrkesprov bidrar bland annat till en ökad tydlighet i vilka yrkeskunskaper elever behöver ha vid avslutad utbildning och provet kan underlätta elevers möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. Yrkesprov kan också bidra till en ökad likvärdighet och kvalitet i yrkesutbildningen.

Förslag om individuella program i anpassade gymnasieskolan (kapitel 11)

Elever på nationella program i anpassade gymnasieskolan har vid flytt till annan kommun rätt att fullfölja utbildningen i den nya hemkommunen eller i en annan kommun eller region som anordnar utbildning. Samma rätt finns inte för elever på individuella program i anpassade gymnasieskolan. Utredningen föreslår att rätten att fullfölja en fyraårig utbildning på ett individuellt program i anpassade gymnasieskolan särskilt bör regleras för att skapa likvärdighet i lagstiftningen mellan utbildningar i anpassade gymnasieskolan samt mellan skolformerna anpassade gymnasieskolan och gymnasieskolan.

Uppföljning, utvärdering och vidare utveckling av gymnasial yrkesutbildning (kapitel 12)

Utredningen föreslår att Skolverket bör få i uppdrag att följa upp och utvärdera införandet av utredningens förslag. Utredningen konstaterar att det utöver vad som framkommer i utredningen behövs fler åtgärder för ökad kvalitet i gymnasial yrkesutbildning som kan behöva analyseras vidare.

Ikraftträdande och övergångsbestämmelser (kapitel 13)

Utredningen lämnar slutligen förslag gällande ikraftträdande och övergångsbestämmelser som behöver införas med anledning av de olika förslagen i betänkandet.

Nämndernas yttranden

Genom en internremiss har gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, arbetsmarknads- och socialnämnden, funktionsstödsnämnden och grundskolenämnden givits möjlighet att yttra sig över utredningens betänkande. Nämnderna lämnar följande synpunkter till kommunstyrelsen.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden ser positivt på att utredningen presenterar förslag med ambitionen att fler elever ska kunna gå vidare i utbildningssystemet på sammanhållna utbildningar.

Nämnden anser vidare att det är bra att utredningen presenterar förslag som innebär att gymnasiala yrkesutbildningar och branscherna ökar samverkan. Nämnden bedömer att detta ökar förutsättningarna för att eleverna ska bli anställningsbara och bidrar vidare till deras självförsörjning. Nämnden lyfter dock ett flertal utmaningar med utredningens förslag, bland annat att stödinsatserna för eleverna måste vara omfattande på de korta yrkesprogram som utredningen föreslår. Nämnden anser vidare att utredningens tanke på samläsning mellan olika yrkesprogram endast i undantagsfall skulle fungera, eftersom eleverna på de korta och långa yrkesprogrammen skulle ha olika förutsättningar.

Nämnden anser att förslaget om att behörighetskraven för yrkesprogram ska höjas till 12 ämnen är problematiskt. Det kan öka yrkesprogrammets status och attraktivitet, men det kan också leda till minskat söktryck, enligt nämnden.

Arbetsmarknads- och socialnämnden

Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag och välkomnar att trösklarna till att kunna påbörja en gymnasial yrkesutbildning sänks. Förslaget att införa nya mindre omfattande yrkesprogram för elever som idag inte är behöriga till ett yrkesprogram bedöms av nämnden ge fler flickor och pojkar förutsättningar att genomföra en yrkesutbildning, få ett gymnasialt yrkesutbildningsbevis och komma ut på arbetsmarknaden.

Samtidigt ser nämnden en risk med förslaget att höja behörighetskraven för dagens mer omfattande yrkesprogram, då detta kan höja trösklarna och utesluta fler elever från dessa program. Detta i en situation där söktrycket till yrkesprogrammen redan är för lågt i förhållande till efterfrågan på gymnasialt utbildad arbetskraft.

Grundskolenämnden

Grundskolenämnden ställer sig positiv till att alternativ för att stärka ungas möjligheter till etablering på arbetsmarknaden utreds men tveksam till de eventuella konsekvenser förslaget om förändrade behörighetskrav till gymnasieskolan samt nationellt yrkesprogram om 1 900 gymnasiepoäng kan få för elevers framtida studier och arbetsliv.

Grundskolenämnden är tveksam till hur väl förslaget med ett nationellt yrkesprogram om minst 1 900 gymnasiepoäng möjliggör för ungas etablering på arbetsmarknaden. Nämnden befarar att förslaget i praktiken inte kommer få de effekter som önskas sett till både eleven och arbetsmarknadens behov. Nämnden framför att målgruppen för förslaget är en heterogen grupp elever som har stora skillnader i förkunskaper och skolerfarenheter med sig och därigenom kan också möjligheterna för hur väl eleverna lyckas slutföra programmet skilja sig åt. Grundskolenämnden ställer sig även frågande till hur väl utbildningen kommer kunna möta elevernas skilda behov av stöd och anpassningar.

Nämnden framför även att förslaget om förändrade behörighetskrav till gymnasieskolans nationella yrkesprogram kommer att få konsekvenser för grundskolans elever och riskerar att stänga dörrar snarare än att öppna dem. I förlängningen riskerar eleverna en längre väg till etablering på arbetsmarknaden, enligt nämnden.

Moderaterna och Sverigedemokraterna inkom med skriftliga reservationer i nämnden.

Funktionsstödsnämnden

Nämnden ställer sig positiv till utredningens förslag att gymnasieskolan ska stärka sin anknytning till yrkeslivet och branschsamarbeten. Nämndens bedömning är att personer inom daglig verksamhet som genomgått en gymnasieutbildning med tydlig arbetslivsanknytning har bättre förutsättningar att på sikt etablera sig på arbetsmarknaden.

Funktionsstödsnämnden ställer sig även positiv till utredningens förslag att elever som går individuellt program inom anpassade gymnasiet ska ges rätt att fullfölja utbildningen. Nämnden konstaterar att den anpassade gymnasieskolan beaktas i ringa omfattning i utredningen, framför allt vad gäller hur programmen kan utformas för att främja möjligheterna att skapa en arbetsmarknadsanknytning och underlätta inträdet på arbetsmarknaden för målgruppen.

Stadskontorets bedömning

Förslaget till yttrande från Malmö stad till Utbildningsdepartementet utgår från de berörda nämndernas bedömningar och synpunkter på utredningens betänkande.

I förslaget till yttrande framförs synpunkter på innehållet i de nya korta yrkesprogrammen samt att stödinsatserna för eleverna måste vara omfattande på dessa yrkesprogram för att tillgodose elevers skilda behov av stöd och anpassningar.

Flera av nämnderna ser även en risk med höjda behörighetskrav för de befintliga yrkesprogrammen, då detta kan höja trösklarna och utesluta fler elever från dessa program. I förslaget till yttrande till Utbildningsdepartementet ingår att Malmö stad ställer sig tveksam till detta förslag.

Ansvariga

Nicklas Löfström Nämndsekreterare

Johanna Juhlin HR-direktör

Andreas Norbrant Stadsdirektör